

Рыцар

Пайшло далёка за поўнач, калі нехта застукаў у акно. Стары пралупіў вочы і, стрымаўшы дыханне, стараўся вылавіць з мораку нейкі знаёмы і прыязны шум. Стук за акном паўтарыўся, аднак ён не быў ні знаёмы, ні прыязны.

— Хто там? — спытаў стары, прытуліўшы душу да касяка.

— Рыцар, змагар за праўду і справядлівасць. І за волю таксама, — адказаў голас з-за сцяны.

Стары вокамгненна перабраў у памяці доўгі пералік усякіх камандзіраў, якія за апошнія дзесяцігоддзі швэндаліся пад ягонымі вокнамі. Праўда, былі там і змагары за волю, і змагары за справядлівасць, трапляліся і змагары за праўду. Дык каб адразу ўсе тры ў адной асобе — цяпер гэта першы раз.

— Вы з лесу, пане? — спытаў. Спытаў абы спытаць, абы перапыніць цішыню, якая непатрэбна ўстаялася па абодва бакі сцяны. Вядома было, калі ўжо нехта прыходзіў сюды, дык абавязкова з лесу.

— З горада іду, змарыўся, — адказ быў зусім нечаканы.

— Нічога, пане, няма ў мяне. Няма хлеба, няма мукі, сала няма...

— А мне нічога і не трэба.

Не, такое яшчэ не чуў. Змаганне за волю і справядлівасць заўжды адбывалася з дапамогай дзедавай мукі, хлеба і сала, а цяпер уся тая зброя аказваецца – лішняй?

— Э-гэ-гэ! Як гэта — сала непатрэбнае? — недаверліvasць аказалася большай за страх і прамовіла голасам крыху ганарыстым, а крыху і раздражнёным.

— Ёсць у мяне ўсё. І хлеб, і да хлеба. Я ж сучасны рыцар. А дзверы — адчыніце. Запрашалі ж, — той пачаў траціць цярдлівасць.

Стары змагаўся ўжо з клямкаю. Яшчэ хвіліна і — дзверы расчыніліся. Стаялі адзін насупраць аднаго, перакідаючыся позіркамі.

— Вось я і тут, — азваўся першым прышлы. — Вы мяне клікалі і, як

бачыце, два разы паўтараць няма патрэбы.

— Што? — не зразумеў стары.

— Клікалі, клікалі. Апошняя ночы, праз сон. Памятаць не памятаеце, вядома. Усе вашы сны — во тут яны, — далікатным пальцам пастукаў у сваю скронь.

У святле электрычнай лямпачкі панцыр госця паказаўся ў поўнай прыгажосці. Не кальчуга, не шлем, а фетравы капялюш, паліто даўжынёю да палавіны лыткі, туфлі...

Жывога рыцара ў камплектнай экіпіроўцы дзед, праўда, ніколі не бачыў. Тыя, што калісь прыходзілі з лесу ды рэкамендаваліся рыцарамі, уяўлялі сабою блытаніну стыляў, эпох і густаў. А часта іхні вонкавы выгляд адлюстроўваў адно змесціва сундукоў навакольнага насельніцтва. Здаралася, што адну і тую постаць акрывалі канфедэратка, шынель чырвонаармейца і шлюбныя нагавіцы нейкага Астапа ці Кірылы — цёмна-сінія, у прадаўгаватыя, светлыя палоскі. А тут, сённяшні госць не падыходзіў да ніякай, вядомай дзеду, катэгорыі. Калі яны, абодва, паселі на кухні, у прыемным цяпле, што нападўняла цела бяспечнай санлівасцю, незнаёмы зусім быў падобны на рыцара. Змораны твар, вочы ў сетачцы маршчын. Узрост — пад трыццаць, найгоршы якраз, калі хлопец-ветрагон і сталы мужчына адно і тое ж крэсла цягнуць кожны ў свой бок.

— А мо па чарачцы, га? — спытала цераз старога звычайная, вякамі замацаваная, гасціннасць і, не начуўшы адмовы, пашлэпала за дзедам у сенцы. Ад самагонкі, моцнай і пякучай, зрабілася яшчэ цяплей, але памацнела і санлівасць, далікатнымі хвалямі падплыла пад павекі.

— У горадзе даўно? — пацікавіўся дзед.

— Першае пакаленне. Але — прывыкнуць не даецца. Так яно і ёсць, калі цела там, а сны і душа — тут.

— А займаецеся ў горадзе — чым?

— Змагаюся. За праўду, за волю, за справядлівасць. Куды клічуць, туды іду. Дайце мне свае сны і сваю душу, а я знайду вашу праўду. Хі-хі-хі, — засмяяўся, выскаліўшы зубы, дзіўны госць.

Смех атрымаўся ненатуральна халодны, быццам ледзяны студзеньскі скразняк загудзеў у коміне, заенчыў і, пабразгваючы кухоннымі фаеркамі, выскачыў на кухню. Ад неспадзяванага ветру хістанулася, загайдалася электрычная лямпачка, сцягнула святло. З другога боку, з мораку, разгортваючы натухлае ў першыя прымаразкі лісцё, зноў нехта набліжаўся да сцяны.

— Груган, — мільганула ў дзедавай галаве. — Чорны груган. Той, які паказваецца чалавеку адзін раз у жыцці. Той, які, калі захоча, адным

крылом можа засланіць узыход сонца, а другім — яго захад.

Дзеду зрабілася не па сабе і, перамагаючы не першы ў жыцці страх, а усё ж такі якісьці іншы, страх незразумелы, ён падняў вочы, глянуў на госця. Груган у фетравым капелюшы, заклаўшы крыло за крыло, знерухомеў за сталом. Чорныя, смалістыя вочы ўпіліся ў дзедаў твар, у вантробы, пранікалі ў тайныя закавулкі цела, між сэрцам і страўнікам, туды, дзе прысела на кукішках спалоханая душа. Згледзеўшы яе груган разявіў дзюбу ў радаснай усмешцы.

— Ёсць, — застракаталі дзюбатыя вусны. — Добра, значыць, спадзяваўся, што тут яна і будзе.

— Ттт-аа-бе што трэба, — зазвінеў пратэз. — Дзед нават здзівіўся: штучныя зубы гэтаксама ведаюць страх, як і сапраўдныя. — Бяры, во, што хочаш, — спрабаваў падняцца, падысці да шкафчыка, дзе падсыхаў хлеб, не далей як учора куплены.

— Хлеба ў нас дастатак, — ускудлачваючы цёмна-сіняе пер'е, шыя гругана працягнулася, вышэй падняла дзюбатую галаву. Чорнае крыло паглыбілася ў дзедавыя вантробы, цяля за цяляй перабіраючы іх пёрыстымі пальцамі, аж, ад нечаканай маніпуляцыі, страўнік пад'ехаў пад самае горла і спыніўся.

— Гэта сон. Злы, кашмарны сон, — ідучы за голасам маленькай, дрыжачай надзеі стары спрабаваў ушчыпнуць свае худыя галёнкі і супакоіўся: не забалела. Ён сапраўды спаў.

А раніцай не абудзіўся.